

Schriftlezing(en) **O.T. 1 Koningen 19: 1-15; N.T. Marcus 9: 2-9a**

Gemeente van Christus,

Dat was het ambt dat hij droeg: profeet! Elia, de profeet. Het is een verhaal uit de jaarverslagen van koning Salomo. Het speelt zich af in de 9 e eeuw voor Christus, ten tijde van koning Achab, koning van Israël; kan het ons vandaag wat zeggen? Gemeente, dat zou mogelijk moeten zijn, want Elia bleef een sleutelrol spelen; hij wordt gezien als een groot profeet die in de rij thuishoort van Mozes en Jezus Messias. Een groot profeet dus, die Elia, maar, zoals Jacobus in zijn brief in het NT schrijft “hij was ook maar een gewoon mens”. Tot in onze tijd blijft Elia belangrijk; en elke gelovige jood heeft dan ook een lege stoel aan tafel op Sederavond klaarstaan thuis, jawel, voor Elia, mocht hij onverwachts komen! Maar: gemeente, dan buigen wij ons over het *eerste*: want wat is nu dat ambt van profeet? Is dat een soort waarzegger? Neen, een profeet is iemand die letterlijk ‘voor – spreekt’. Hij of zij ‘spreekt voor’, maar ‘voorspelt’ niet! Hij spreekt voor Iemand, met hoofdletter ‘I’, en die Iemand is niemand minder dan de Eeuwige, Jahweh, de Heer, de levende God. Die Heer God treedt uit het verborgene op, en doet dit met hulp van zijn dienstknecht, de profeet. Daarbij heeft GóD het eerste woord...en zo worden wij met elkaar verbonden: de Heer God, met de profeet, met de mens, met ons: wij blijven ‘voor-gesproken’ worden. En dan nog dit: je kan niet zomaar profeet, voor-spreker, worden; je bént het, want het is de Heer, die Zijn ‘voor-spreker’ tot spreken en handelen aanzet. Sommige profeten zoals Jona hadden het daar moeilijk mee. En zo ook deze Eli-jahu, Elia, een naam die betekent ‘Mijn God is Jahweh de Heer’.

Gemeente, dan komen we bij het *tweede*: ons verhaal zelf - het dagelijks bestaan van Elia was verschrikkelijk geworden. Koning Achab was maar een beetje trouw aan Jahweh gebleven, en hij bleef liever smoorverliefd op zijn vrouw

Izebel – haar naam betekent ‘ongerept, kuis’, maar dit was zij niet!; Izebel moest niets van Jahweh hebben. Zij had macht en gezag over Achab opgebouwd, had alle touwtjes in handen; zij was dol op de natuur- of vruchtbaarheidscultus van standbeeld-godheid Baäl met nog één godheid, Ashera, ernaast; beiden had zij met succes binnen Israël geïntroduceerd. Twee beelden! Die Baäl was tenminste zichtbaar, en die onzichtbare Jahweh moest zich maar eens meten met deze Baäl, vond zij. De enige, die als aanvoerder van een inmiddels gekrompen Jahweh getrouwen zich bleef verzetten tegen deze Baälcultus, was Elia! Hier kent ons verhaal wat actuele trekjes, want de vraag naar een duidelijk zichtbare God is er ook vandaag, en zo zijn ook wij hier en daar behoorlijk Baäl-achtig gebleven; want roepen ook wij niet regelmatig om zichtbare, ervaarbare spirituele momenten, om goddelijke krachten en mysteries die ons dagelijks bestaan moeten kunnen aansturen – zo niet, dan is er dus ‘niets’, zeggen we dan, of hoogstens een laatste ergens ‘Iets-dat er is’, ...als je geluk hebt? En heb je geen geluk dan worden we zelfs boos of anti-godsdienstig, anti-gelovig als blijkt dat er slechts ‘stilte’ is en er geen antwoord komt op onze vraag wie of wat God is. Ja, gemeente, deze Baälcultus is echt ‘mensenwerk’; alleen heeft het niets met de levende God, met Jahweh de Heer, van doen, leert ons verhaal.

En zo horen wij ten *derde* dat de kuise Izebel Elia meer dan zat was; Elia bleef een hard oordeel vellen over alle Baälprofeten! Wreken wilde zij hem! Ombrengen die Elia, in naam van haar godsdienst, klinkt nogal IS-achtig! Deze wraaklust ging zó ver, dat Elia, totaal van slag, besloot te vluchten om zijn leven te redden, naar het Zuiden richting Juda ging hij, de woestijn in. Geen God die hem in zijn grote angst nabij leek te zijn; het was...’stil’! Alleen nog een dienstknecht van Elia ging mee, staat er, maar ook die liet hij achter; het was hem echt teveel geworden: Israël had het Verbond met Jahweh bijna kapotgemaakt; Jahweh’s eigen volk zag niet meer veel in die Jahweh van de oude vaders, en koningen gaven geen enkele leiding aan hoe Jahweh verder

wilde voortschrijden met zijn Verbond; dat Verbond van gerechtigheid doen, barmhartigheid betrachten, bescherming bieden en bevrijding bewerkstelligen; in plaats daarvan liep bijna een ieder de Baälcultus achterna; er was geen uitweg meer te vinden en Elia voelde zich door alles en iedereen verlaten. In zo'n situatie kan je alleen nog maar bij de pakken gaan neerzitten, en dat deed Elia onder een jeneverboom. 'Geen uitweg vinden' wordt vaak 'dan maar liever sterven'. Zo herkenbaar! Zij in diepe eenzaamheid; zij in oorlogssituaties, in concentratie- of gelijksoortige kampen, bij ziekten waarbij geen perspectief van genezing en toekomst meer is – 'dan maar liever sterven'. Ja, Elia was dus ook maar een mens en zuchtte met de toevoeging: 'ik ben toch niet beter dan mijn vaderen'. En nu, gemeente, ontwikkelt zich iets bijzonders: tot twee keer toe vindt er geen dialoog of pastoraal gesprek plaats, dat zou je denken, MAAR neen, uit het verborgene wordt een bode van Jahweh opgevoerd die alleen aangeeft dat er geroosterd brood en een kan water klaar staan en dat Elia moet opstaan; maar Elia aarzelt tussen een inslapen of opstaan – hij kiest eerst voor inslapen; maar de Heer God slaapt niet en het is in zijn Geest dat er verder gegaan moet worden – daartoe moet je eigen kracht zien te ontwikkelen om staande te blijven, ook al ga je bijna ten onder. 'Sta op, eet, genoeg is u de weg' is het enige dat ambtsdrager Elia hoort. Geeft dit ons niet hoop, gemeente? Dan zijn we bij het *vierde* beland: het verhaal zegt ons dat God voorbij gaat aan het eigen denken en ervaren van de mens; nood, crisis, sterven zijn terecht ware angstzaken voor ons, maar niet voor God, die juist bevrijding daar-uit wil. Elia kreeg dit door, ging ook niet in dialoog, maar trok met eigen kracht en vertrouwen verder; dus vanuit zijn crisis bij alle verlatenheid kon hij maar één ding doen: zoals God hem moest hij God weer vertrouwen; hij moest het hoger op zoeken, op het niveau van waaruit God in de werking van Zijn Geest nabij is; en dit hogerop is in de Bijbel 'de berg', de berg Gods. Het moest naar de berg Horeb gaan in de Sinaï woestijn, waar Mozes ook al ooit in ontmoeting met God was. Zijn reis duurde wel veertig dagen en nachten – veertig, het getal van een

hele generatie van toen, het getal van bezinning op je leven, het getal dat aangeeft dat er niet een einde komt, maar iets nieuws staat te gebeuren. Elia eenmaal aangekomen bij de Horeb-berg verborg zich daar in een spelonk, zocht naar overnachting, en laat het nu precies op dat moment zijn dat Jahweh de Heer zich tot Elia richt, en...spreekt! Dus: net als bij die jeneverboom, vóór weer zo'n nacht van verlatenheid komt is het niet Elia, maar de Heer die de dialoog aanvangt – op God's moment uitgekozen, zagezegd, en niet op een door Elia gewenst moment; 'Elia', klinkt het – God noemt Elia's eigen naam! God kent zijn ambtsdragers bij hun naam – 'Elia, wat doe je hier?' Niet Baäl, neen, alleen de Heer kent onze naam, en roept ons bij onze naam; 'wat doe je hier – wat doen wij hier?...'; en direct vervolgt Elia met een verontschuldiging – dat zouden wij ook doen: 'Ik heb me met volle overgave ingezet voor de Eeuwige' – als gelovige kon Elia namelijk geen 'U' tegen God zeggen, want niemand kan en mag God direct aanspreken; en hij vervolgde met: '...de Israëlieten hebben uw Verbond met hen naast zich neergelegd, uw altaren verwoest en uw profeten gedood. Ik ben als enige overgebleven, en nu hebben ze het ook op mijn leven voorzien'. En dan roept de niet verborgen Heer de bijna zichzelf in die spelonk verborgen hebbende Elia naar buiten! 'Kom naar buiten, en tred hier op de berg voor Mij aan!'. En tenslotte het *vijfde*, gemeente: God laat zien dat Hij niets van doen heeft met dat Baäl-gedoe, dat Hij ook niet onderdeel van 'cultus' of 'natuur' is noch Zich daarin bevindt. 'Natuur' in z'n kracht toont zich in ons verhaal, en u mag 'natuur' ook vertalen met machten en krachten waarover geen controle is; het gaat enorm tekeer, een grote krachtige windvlaag die de bergen spleet en rotsen aan stukken sloeg – MAAR daarin geen Jahweh de Heer te bekennen! Daarna, een aardbeving, daarna vuur! MAAR geen Jahweh de Heer te bekennen! Dit alles hoort niet bij God's identiteit, zijn trekken, zijn Geest. EN vervolgens horen we:... een zacht suizen, geluid van een lichte bries. De bries geeft bij Elia het toppunt van vertwijfeling aan. Daar, bij die vertwijfeling, ook die onder ons, verschijnt God. Bij de bries van vrede en rust.

Elia sloeg de mantel voor zijn gezicht, verborg zijn gelaat - want niemand kan God zien...maar Elia verborg niet zichzelf! Hij ging in de opening van de spelonk staan en God heeft ook hier het eerste Woord; herhaald wordt: 'Elia, wat doe je hier?' Zo klonk God door onze levensruimte heen waarin God zich niet en nooit verborgen houdt. Typisch menselijk herhaalt Elia zijn klacht, maar de Heer zegt alleen: 'keer terug', 'wendt u'; dit is: waar Ik als Heer ben, kun je Mij vertrouwen, en daarmee ook jezelf. Maak daar wat van, doe daar wat mee, ook in onze tijd. Zo zoekt God het in wezen niet hogerop, maar eerder lager-af...en zo daalde ook Jezus weer van de berg af na de verheerlijking...op de berg... Dat ook wij onze mantels voor onze gezichten slaan, uit onze eigen verborgenheden treden, en ons wenden tot de wegen en ambten van de Levende God. Moge God ons in zijn Geest daartoe blijven roepen, elke dag!

Amen.